

Mart Smeets

Gepakt

GROTE LETTER BIBLIOTHEEK
DEVENTER

Inleiding: Haat en erger

In januari 2013 verscheen in *Time Magazine* een ongepast artikel van een zichzelf op de borst kloppende intellectueel. Zijn naam? Joel Stein. Hij schreef, als ware het humor, dat Sheryl Crow haar kanker van Lance Armstrong had ‘gekregen’. ‘It’s hard to feel bad for Armstrong. But it also feels great about hating Armstrong.’ En: ‘I have heard astonishing stories of his arrogance, aggression and crudeness. I don’t know much about cancer, but I’m pretty sure he gave it to Sheryl Crow.’

Zoiets zeg je niet, schrijf je niet, dénk je zelfs niet. Waarschijnlijk is deze Mr. Stein een frustrado first class, maar misschien staat deze denker ook wel midden in de wereld van tegenwoordig.

In de loop van een half jaar heb ik veel rottigheid uit het putje van de samenleving zien en horen opborrelen. Haatzinnen, bekrompen uithalen, ziekteverwensingens met daarin steeds vaker het begrip ‘kanker’, vooral aan het adres van wielrenners die bekend hadden ‘weleens uit de pot ge-

snoept te hebben.' Schelden, vloeken, verbaal kapot maken... het kon niet op.

Dit soort weerzinwekkende taal van mensen die met een schuilnaam uit het riool omhoog komen laat me meestal geheel koud, maar heel soms kan ik me er ook heftig aan storen. Ik herinner me het moment dat een onbekende zich telefonisch bij mij meldde en de volgende zin uitsprak: 'Als ik je tegenkom met dat klote gele bandje van Armstrong om je pols, dan snijd ik je je keel af.' Waarna de man de verbinding verbrak en ik vol verbazing naar mijn toestel zat te kijken. Nummer onbekend. Was dit niet compleet getikt?

Toen later nog meer onbekenden me scheldend begonnen te bedreigen en me vooral veel 'kanker' en andere ziektes toewensten, heb ik op het punt gestaan er werk van te maken. Waarom gaat iemand op vijf meter voor je staan en brult dan, met vlokjes slijm rond de mondhoeken: 'Kankerrrrr... Martje...' Om vervolgens hard weg te hollen?

Wat bezielt een mens om iemand met wie hij of zij het kennelijk niet eens is, een ziekte als 'kanker' toe te wensen? Hoe durft een levend wezen dat openlijk te zeggen? Is het gebrek aan opvoeding, frustratie of hebben ze totaal geen idee van de bete-

kenis van het woord? Of is het ‘algemene straatdomheid’? Ik denk het.

Als je, zoals ik, veel uitgescholden bent en vaak voor ‘homo’ of ‘jood’ bent uitgemaakt (hoe komen ze erbij?), dan krijg je een vrij dik pantser en kan je op zeker moment al die rottigheid zelfs van je af lachen.

Ik herinner me een treinrit vanuit Hilversum naar Haarlem. In Weesp was een slordig geklede veertiger ingestapt en de man was recht tegenover me gaan zitten. Na enige minuten zei hij: ‘Hé, jij vuile reetneuker, rot toch op van deze wereld.’

In de gehele coupé viel ineens een diepe stilte. Niemand zei iets. Ik zocht snel naar wat klare zinnen om de man tot rust te manen.

‘Ik ben nog niet van plan deze wereld vrijwillig te verlaten en wat de eerste duiding betreft, dat geniet direct mijn voorkeur,’ zei ik, waarna mijn buurman iets te hard lachte en de aangesproken man meteen kwaad werd.

‘Lach niet om die vuile homo. Hij heeft jarenlang de reet van die gore Armstrong kapot geneukt. Rot toch op man!’

Dat was het moment dat een medereiziger, schuin rechts van me gezeten, met strenge stem

zei: 'Mijnheer, als u wilt schreeuwen, wilt u dat dan elders gaan doen. Uw frustraties gaan ons te ver en laat u de heer Smeets met rust.'

Ik knikte de man snel toe, mijn overbuurman stond op, wenste iedereen met overslaande stem 'de vette teringkanker' en liep de coupé uit.

Vlak bij de deur wees hij nog een keer in mijn richting: 'Vuile Armstrong-reetneuker, ik krijg je wel!'

Hij verdween uit mijn beeld en twee mensen om me heen vroegen of ik dit wel vaker meemaakte.

Ik knikte, maar zei erbij dat dit een wel heel heftige confrontatie was. Ik bood in het algemeen mijn verontschuldiging aan, die door de andere reizigers werden weggewuifd, en stapte even later uit.

Ik was geschokt en geraakt. En ook boos. Ingehouden en gecontroleerd boos.

Armstrong Gate, de zaak die al maanden aan de gang was en soms een ervaring kende als er weer een nieuwsbericht over de ex-renner verscheen, raakte af en toe ook mij persoonlijk. Ik baalde daarvan. Vaak kon ik lachen om dom geklets en gescheld liet ik van me afglijden zoals regendruppels langs een oliejas, maar een regelrechte confrontatie waar anderen getuige van waren, zoals nu in de trein, ging me veel te ver.

Ik probeerde altijd de vileine teksten van buitenstaanders in een kader te plaatsen. Waarom kreeg ik van vuig tuig te horen dat ik de naald in het achterwerk van alle profrenners en zeker in dat van Lance Armstrong had gestoken? Waarom die persoonlijke aanval? Waarom was juist *ik* de zondebok voor de anoniem scheldende massa? Hadden mijn wielersportcollega's (schrijvers, commentatoren, analisten) ook te maken met dit soort aanvallen?

Ik begreep van Maarten Ducrot, mijn partner in crime (zoals we elkaar lachend noemden), dat hij ook flink wat rottigheid over zich heen had gekregen. Als brenger van het nieuws was je blijkbaar ook schuldig of medeplichtig.

Ik kreeg het verwijt dat ik het dopinggebruik van al die renners nooit had aangekaart bij het NOS-kijkerspubliek en de renners had verdedigd. Ik had geen stelling genomen, zei een jonge collega me. Toen ik hem vroeg of hij daar zeker van was, luidde zijn antwoord: 'Dat denk ik toch.' Ik zag ineens zijn twijfel.

Ik antwoordde: a) dat zulks niet waar was, en b) dat er een geweldige denkfout in zijn redenering zat.

Alle hardwerkende wielersportjournalisten bij

elkaar hadden het slechte nieuws niet compleet kunnen brengen, omdat de wielerwereld al die jaren het deksel op de put hield en de hele wereld bedroog, zonder daar enige wroeging over te tonen. Pas toen de Amerikaanse federale agenten eraan te pas kwamen, lukte het die verdomde omerta te doorbreken. Niemand, geen goed ingevoerde Vlaming, geen beroemde Ierse columnist of diepgravende Franse journalist had het dopingverhaal op deze manier kunnen vertellen. Helemaal niemand. Uitsluitend de druk van de Amerikaanse justitie veroorzaakte de compleet onverwachte dijkdoorbraak bij Armstrong en de renners die vervolgens met de billen bloot gingen. Waar dit tiental dapperen durfde te spreken, zwegen wellicht duizenden anderen. Een heel peloton zweeg. Men keek de andere kant op. 'A deafening sound,' schreef een Amerikaanse journalist. Het zwijgen van laffe, afwachtende boefjes. Om gek van te worden.

En omdat deze hele geschiedenis bleef dooretteren, raakte het grote publiek verveeld. 'Wéér een man die toegeeft epo gebruikt te hebben. Daar word ik toch zo moe van,' hoorde je veel. En de boosheid van mensen die zich gepakt voelden door de acties van de betrokken renners keerde zich dus tegen de boodschappers.

Ik sprak twee wielersportjournalisten die vertelden dat ze door hun eigen collega's op de krant ineens met de nek werden aangekeken. Die collega's hielden hen verantwoordelijk voor de chaos in de wielersport en voor het feit dat 'het' nooit naar buiten was gekomen.

Vreemd dat sommige zaken zo gaan, maar ik raakte eraan gewend. Weer een scheldbrief, weer een anonieme uithaal van viespeukerij, weer een gefrustreerde gek die me alle soorten van kanker toewenste omdat ik 'vriend van die Amerikaanse bedrieger' was.

Al ergens rond de eeuwwisseling had ik eens laten opschrijven dat ik bepaald geen vriend van Armstrong was, maar dat ik het een grote uitdaging vond hem voor de camera te interviewen. Dat zeg ik nu nog steeds: vrienden zijn we nooit geweest en ik zou het, zeker nu, geweldig interessant vinden hem eye-to-eye te kunnen spreken. Ik heb daar ook mijn best voor gedaan, maar kreeg bij zijn buitenste schilden geen enkele toegang.

En laat ik het nog eens duidelijk stellen: nee, ik heb nooit een privételefoonnummer of een e-mailadres van hem gehad. Contact verliep via de perschef van zijn ploeg of via zijn secretaris; Armstrong

belde je alleen terug als hij daar zin in had. Van de misschien wel twintig aanvragen voor een gesprek in al die jaren, reageerde zijn secretaris precies tweemaal. Kort, afgemeten en zakelijk, zonder ook maar één streepje humor.

Ik herinner me nog een aanval van een wielerfan. Een man die me voorhield dat ik alle zeven Tourzeges van Armstrong jubelend had bezongen.

Ik legde de man vriendelijk uit dat ik de eerste drie Tourzeges van Armstrong als commentator bij de NOS had meegemaakt, maar dat ik sinds 2002 (elf jaar geleden dus) geen Tour-commentator bij de NOS meer ben, op een zeer beperkt aantal etappes van de rondes van 2002, 2003 en 2004 na.

Of ik mezelf daarmee wilde schoonpraten? Voor wat? Voor het feit dat ik zoals zo veel mensen onder de indruk was van de manier waarop de Texaan in die jaren fietste?

Misschien. Ja, ik vond hem een uitgekiende, goed getrainde, eigenwijze, bij tijden arrogante, boeiende, snoeiharde sportman die zich altijd goed voorbereidde en die grootse duels had uitgevochten met tegenstanders die nu, net als hij, in het verdomhoekje zitten.

Dat wisten we toen, op de momenten dat we

live commentaar gaven, natuurlijk niet. Dat wisten we jaren later nog steeds niet. De omerta bleef immers hermetisch gesloten, het liegen hield aan, het ontkennen was niet van de lucht en hoewel er best mensen in het vak waren die op onderzoek uit gingen, was er helemaal niemand, ik herhaal: helemaal niemand, die boven water wist te halen wat de Amerikaanse federale agenten wel zou lukken. Ook de grootste Armstrong-*bashers*, de best ingevoerde dopingjagers en de venijnigste volhouders binnen het uiterst kleine peloton van onderzoeksjournalisten in de wielrennerij, hadden moeten afhaken.

De Ier David Walsh had zijn beschuldigingen moeten intrekken, zijn krant had bakzeil gehaald en had moeten betalen aan een zegevierende Armstrong. Maar, ere wie ere toekomt, Walsh hield vol en bleef Armstrong aanvallen.

Ook de altijd snuffelende collega's van *L'Équipe* konden na een mooie vondst in 2005 niet verder; het speurwerk werd interessant bevonden en vervolgens vergeten. De autoriteiten bemoeiden zich niet met doping en de gehele wielerwereld stond jarenlang als bevroren sur place.

Ik weet nog hoe ik in 2009 het boek *Het laatste*